

Izhaja:
vsako sredo zjutraj
Stane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo leto lir 40.
Na naročila brez doposlane naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 45

V Gorici, v sredo 16. junija 1926.

Leto IX.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. List izdaja konsorcij »GORIŠKE STRAŽE«. Tisk Katoliške tiskarne v Gorici, Riva Piazzuta št. 18.

Uprava in uredništvo: ulica Mameli št. 5. (prej Scuole). — Telef. int. št. 308.

„Goriška Straža“ pred sodiščem.

Urednik Kemperle oproščen.

Kakor smo že poročali, se je vršila 7. t. m. razprava proti našemu uredniku Poldetu Kemperlu radi ščuvanja k sovraštvo med socialni mi razredi. Na predlog zagovornika odvetnika dr. Stecchine je bila razprava (diretissima) preložena na ponedeljek dne 14. t. m. Ta dan se je obravnavala tudi res vršila in zgodilo se je celo, kar dosedaj pri takih procesih ni bilo v navadi: naš odgovorni urednik je bil oproščen. Bila je to šesta tožba dvignjena proti »Goriški Straži«, oziroma njenemu uredniku. Zavedlo bi nas predaleč, ako bi ponavljali, kakšen je bil po-

tek prejšnjih razprav. Kdor je sledil našim poročilom v »Straži« se bo lahko spominjal, da oprostilne razsodbe dozdej še ni bilo. Pomiloščene ob priliki 25 letnega vladanja našega kralja in nekatere druge okolščine so sicer povzročile, da našemu uredniku ni bilo treba obsejati večmesečnih kazni, toda oprostitev pred sodnim dvorom samim je dosegel zadnji ponedeljek prvič.

Zakaj je bila dvignjena obtožba? Obtožba je bila naperjena radi članka: »O pravem času in na pravem mestu«, katerega priobčujemo v naslednjem skoro brez spremembe.

„O pravem času in na pravem mestu“.

»Kamen se mi je odvalil od srca«, tako nam je pripovedoval naš rojak, oče otrok, »ko sem prebral govor poslanca Besednjaka. Še noben govor naših poslancev v rimskem parlamentu ni tako blagodejno vplival na naše duše in naša srca kakor baš ta zadnji govor: Bil je to govor, ki je izlil vsa naša notranja čustva. Pogumno je povedal, kaj zahtevata naš narodni ponos in naravno pravo. Zato nam je tudi šel do globin našega srca.

In kako tudi ne! Bila so leta, bili so časi, ko je bil v naši deželi slovenski jezik povsem enakovreden in enakoveljaven z italijanskim. Povsod, kamor si prišel: v urade, šole, trgovine, gostilne, na železnice, sploh v vsem javnem življenju, sta nemoteno bila v rabi govorniki obeh sosednih narodov. In ko smo se po veliki vojni vrnili v domačo deželjo, kako smo z velikim zadoščenjem in upanjem vsrkavali vase zagotovila, ki so nam jih dajali razni državni zastopniki tja gori do najvišjih mest. Še sedaj hranimo razne lepake in letake, na katerih nam je bila zajamčena popolna svoboda in enakopravnost v vseh panogah javnega življenja. In še sedaj skrbno čuvamo izrezke govorov, s katerimi so nas ministri in tudi najvišji predstavnik države sam, proglasili za državljane, ki imamo enake pravice in dolžnosti kot državljani italijanske narodnosti.

Če se pa danes ozremo okrog, se nam nudi čisto drugačna slika. Priznani smo kot polnovredni državljani, našega jezika pa nam nočejo priznati. Potisnili so ga iz vsega javnega življenja na cesto in v zapečke. Ker je Italija samo enojezična država, zato za slovenski jezik ni prostora na železnicah, pri oblastnijah, v šolah, tako opravičujejo gotovi krogi svoje postopanje! Kakor da bi se dalo vtajiti in prikriti nekaj, kar obstoji. Če hočemo pa mi o tem govoriti in pisati, če povemo, kaj naše ljudstvo čuti, ni dovoljeno.

V tem času se dvigne naš poslanec samcat sam sredi ogromne vladne večine in spregovori besedo iz vsega srca: povedal je to, kar bi povedal vsak slovenski oče, vsaka slovenska mati: Vzeli ste nam pravico do našega jezika! Vzeli ste nam jo proti svojim slovesnim obljubam, proti vzgojnim načelom, ki so jih učili sami Vaši

največji možje. Da bi smeli vzeti, ste ustvarili zakon, ki pa je očitno namenjen za nas, kajti tuji: Francozi, Angleži in magarji Kitajci imajo pravico, da se v zasebnih šolah učijo svojega jezika.

Na vse te besede, ki so padale kot težko kladivo, ni znal minister prosvete dati niti enega tehtnega odgovora, zbornica pa je odgovarjala s hruščem in ropotom.

Hvaležni smo poslancu Besednjaku, da je izlil naše srce v parlamentu v Rimu, v sreči Italije, pred samo vlado. Hvaležni, da je pred vsem svetom povedal, kako se nam godi. Mi pa se bomo držali njegovih besed, ki jih je izrekel v istem govoru: »Slehera slovanska družina se bo spreminila v šolo in vse matere in očete bodo postali učitelji, ki bodo ponašali iz roda v rod naš jezik in našo narodnost«.

Medtem pa bomo čakali, da se val neizprosne nacionalizma, ki gre danes po vsej Evropi v klasje, poleže, in ko bo v vseh narodih dozorelo spoznanje, da more na svetu zavladati mir, le ko bodo uveljavili evangelijski nauk o ljubezni med rodovi. In ta vera je v nas živa, živa ko še nikdar poprej. In ne bo ugasnila.

Dva greha.

S priobčitvijo tega članka smo zagrešili glasom obtožnice, katero je dvignil proti nam državni pravnik Battiggi, dva težka prestopka, prav za prav zločina. Prvič smo ščuvali k sovraštvo med socialni razredi in drugič smo hujskali k nepokorščini napram obstoječim zakonom. Prvo dejanje smo zagrešili po mnenju državnega pravdnika s tem, da trdimo, da vodilni možje niso izpolnili obljub, ki so nam bile svoječasnno dane, drugo pa, ker smo povzeli iz govora poslanca Besednjaka poziv staršem, naj skrbe v družinah za pouk materinščine. Kako sta bila oba očitka neutemeljena izpričuje najbolj oprostilna razsodba in nam ni treba zapisati nobene besede v podkrepitev.

Razprava.

Razprava se je pričela okrog 1/210 ure zjutraj in je trajala do 1/21 ure popoldne. Kakor navadno pri vseh političnih procesih je vladalo tudi za to obravnavo precejšnje zanimanje in je bilo navzočih zlasti več ožjih prijateljev obtoženega urednika. Sodnemu dvoru je predsedo-

val sodnik g. Molinari, prisednika sta bila gg. Marizza in Lagutain. Obtožbo je zastopal namestnik državnega pravdnika g. Ruggeri. Po otvoritvi razprave je najprvo prečital predsednik inkriminirani članek, katerega priobčujemo zgoraj. Nato je prešel k zaslišanju obtoženca.

Urednikov zagovor.

Na predsednikovo vprašanje je izjavil g. Kemperle, da sprejema popolno odgovornost za članek, ki je pod obtožbo. Nadalje izvaja: »Stojim pred Vami, gospodje sodniki, da se zagovarjam pred obtožbo, da sem zagrešil zločin, ki je povsem nasproten mojemu naziranju in stališču našega lista ter načelom, ki jih zastopam. Kdor objektivno prečita inkriminirani članek se mora uveriti, da je njegova temeljna misel usmerjena proti vsaki in kakoršnikoli neenakosti v zadržanju napram državljanom iste države, ki po svojem zgodovinskem razvoju pripadajo različnim narodnostim, najbolj pa še proti vžiganju sovraštva med temi državljani. Tudi v tem članku smo se borili za načelo, da naj izginejo vsa nesoglasja med državljani istega kraljestva. Zato se čim nedolžnega in mirno pričakujem razsodbo, ki ne more biti drugačna kot oprostilna.« Po nekaterih nevažnih vprašanjih, ki jih je po tej kratki izjavi stavil predsednik obtoženemu uredniku, je povzel besedo obtožencev zagovornik odvetnik Stecchina.

Dr. Stecchina nastopi z dokazi.

Odvetnik Stecchina predloži sodnemu dvoru vrsto dokazov o resničnosti trditev, ki jih vsebuje pod obtožbo stavljeni članek. Najprvo ugotavlja, da so bila dana koj ob pričetku zasedbe tukajšnjega ozemlja Slovencem zagotovila, da bodo vse njihove narodne pravice vpoštevane. Predloži izvorni letak s pečatom 3 bataljona 222 pešpolka, y katerem se med drugim govori o šolstvu.

Še več šol kot pod Avstrijo

Letak obljublja:

Slovenci!

Italija, velika država svobode vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije.

Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodarstvo Avstrije, vas bo ščitil z vsemi svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala samo za svobodo svojega naroda, temveč vseh od Avstrije tlačjenih narodov.

Preteklo je skoro stoletje odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz vam je zgodovina. Slovenci bodite uverjeni, da mogoče na in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane, kateresibodi narodnosti v svojih novih mejah.

Zagotovila državnikov.

Tudi mnogi italijanski državniki, ki so bili na vodilnih mestih, so ob

raznih prilikah dali slovenskemu prebivalstvu svečana zagotovila, da se bodo vse njegove zahteve vpoštvevale.

Sedanji predsednik senata Tittoni je dne 27. IX. 19. izjavil kot takratni zunanji minister v rimskem senatu:

»Gledé jezika, vere, kulture, šole in sploh vsakega svobodnega pojavljanja so Poljska, Češka, Slovaška, Rumunija in Srbija vezane na vrsto določb, obseženih v pogodbah. Neobhodno potrebno je, da se te določbe izvajajo lojalno in odkritosrčno.

Italija, kakor ostale štiri zavezniške velevlasti, nima nikake legalne obveznosti, toda po mojem mnenju, največjo moralno obveznost za to po svojih svobodoljubnih tradicijah, ki so njen ponos in njena slava.

Z nami združena ljudstva druge narodnosti naj vedo, da mi z zgražanjem odklanjamo vsakero misel tlačenja ali raznarodovanja; da njihov jezik in njihove kulturne institucije bodo spoštovane; da bodo njihovi upravni zastopniki uživali vse pravice naše svobodoljubne in demokratične zakonodaje; da bodo njihovi politični poslanci prisrčno sprejeti v italijanskem parlamentu, ki jih bo poslušal s spoštovanjem, kedar bodo govorili v imenu po njih zastopanega prebivalstva...«

V enakem smislu se je izjavil poznejši zunanji minister grof Sforza.

Predsednik poslanske zbornice De Nicola je podal na seji dne 19. VI. 21 sledečo izjavo:

»Vzradoščen sem, da lahko v imenu zbornice pozdravljam tovariše iz novih pokrajin, ki niso bile podjarmljene, temveč združene z Italijo. Predvčerajšnjim ste dobili zagotovilo iz najvišjega mesta, da bo vaše narodno pričanje v vseh ozirih vpoštevano.«

Dr. Stecchina je zato predlagal, naj se v dokaz resničnosti teh izjav poskrbi za stenografične zapisnike dotičnih parlamentarnih sej.

Glede druge obdolžitve je odvetnik poudarjal, da so bile besede, ki bi naj prišle pod obtožbo, točno posnete po govoru poslanca Besednjaka. Ker je bil ta govor izrečen v zbornici, se njegovih izvajanj ne more in ne sme staviti pod obtožbo. V dokaz predloži stenografični zapisnik Besednjakovega govora. Nadalje prečita šolski zakon ministra Gentile od 1. okt. 1923 paragraf 4, v katerem je določeno, da morajo dobivati učenci v onih pokrajinah, v katerih se govori drugi jezik pouk v tem drugem jeziku ter dostavlja kr. odlok-zakon z dne 22. XI. 25, s katerim se ta pouk vkinja.

Po govoru dr. Stecchine se umakne sodni dvor na kratko posvetovanje. Ko se vrne, izjavlja predsednik, da so dokazilni predlogi zagovornikovi zavrnjeni. Samo na podlagi Besednjakovega govora se ugotovi, da so dve mesti v članku res povzeti iz govora.

Govor državnega pravdnika.

Nato se je vzdignil državni pravdnik Ruggeri in zagovarjal obsodbo tovariša Kemperla s temi le besedami:

»O pravdi, s katero se bavi danes sodnija, ni treba mnogo govoriti. Stvar je preveč jasna in očitna. Zastavnik je zbiral celih sedem dni tvarino in kopicil od vseh strani dokaze, da bi opravičil obtoženca, toda to je bilo povsem nepotrebno. Kemperle je za nas star znanec. Mi poznamo do globin njegovo duševnost in njegov značaj in vemo, da ima močno nagnenje k propagandi, s katero razdira in vničuje naše narodno edinstvo. Že večkrat je sedel na zatožni klopi radi istega zločina, in sicer radi sčuvanja k sovraštvo med družabnimi sloji. Res je, da je bil pomiloščen od Njegovega Veličanstva kralja, toda to nas ne sme motiti: mi ne smemo namreč zabiti, da je njegov slab značaj ostal nespremenjen. Zločin sčuvanja k sovraštvo med družabnimi sloji, ki ga je zopet zakrivil, ima v naših razmerah, na državni meji posebno nevarno pomen: Kemperle ni netil sovraštva med navadnimi sloji, temveč je pogнал s svojim člankom neko pleme, nek rod, ki živi v mejah naše države, v boj in sovraštvo proti celemu italijanskemu narodu.

Stara lisica.

Kemperle je stara lisica, ki hodi okoli v ovčjem kožuhu. Nočem narediti iz Vas, gospod Kemperle, mučenika in Vas tako poveličati. To mi ne pade na misel. Če boste obsojeni na par mesecev ječe, zavečajte se, da je to posledica Vašega poklica in nič drugega. Gre pač za nezgodo na delu.

Gospod Kemperle se sklicuje na koncu svojega članka na evangelij in govori s sladkimi besedami hriševsko o krščanski ljubezni med narodi. Kemperle se sklicuje tudi na tako zvane naravne pravice in poziva Slovence, naj ohranijo in čuvajo narodno zavest. Slovenska narodna zavest pa je, gospodje sodniki, v kričečem nasprotju s čustvi vsakega Italijana ter žali italijanska srca. V mejah Italije je mogoče in dopustno samo eno narodno čustvo in to mora biti italijansko. Kaj pomeni en milijon Slovanov in Nemcev nasproti 40 milijonom Italijanov? Taka manjšina je brez pomena in se mora umakniti pred ogromno italijansko množico. O enakih pravicah torej ne more biti govora. Slovenci imajo od Italijanov lahko samo koristi, od njih lahko vse prejmejo, a nuditi jim ne morejo ničesar.

»Jezik je vse«.

V mejah Italije živi 40 in še več milijonov ljudi, ki govorijo en jezik. Jezik je vse. Jezik je čustvo, je volja, je duh. Z jezikom se izražajo najvišja vrednost človeškega duha. Michelangelo in Tician bi ne bila ustvarila svojih velikih umotvorov, ako bi ne bila vzgojila v sladkem jeziku pesnika Danteja. Ljubi glasovi njegove matere so za vsakega človeka temelj njegove omike in kulture. Tudi nastanek in napredek znanstva si ne moremo misliti brez napredka jezika. Jezik je vse. Toda v Italiji je samo en jezik in ta je italijanski. V uradih in šolah mora biti samo italijanščina, ki je jezik Italije. Nihče se pa ne more protiviti, da govore Slovenci doma svoj jezik. V družinah, kjer so sami med seboj, lahko neovirano govore slovenski.

Kemperle brani v svojem članku slovenski jezik, toda mi vemo dobro, kaj se za tem skriva. Za tem se skriva nekaj večjega. Tudi mi Italijani smo tedaj, ko smo bili podvrženi Avstriji, ljubili preko jezika našo veliko domovino. Vpili smo, da branimo jezik, da se borimo za naše naravne pravice, v resnici smo pa delali za Italijo in hrepeneli samo po njej.

Zapustili smo rodno zemljo.

Toda po vojni smo mi ravnali drugače kakor vi. Rekel sem že nekoč enemu vaših poslancev, (državni pravdnik Ruggeri misli na nek razgovor z drjem Besednjakom; g. Ruggeri je prišel iz Dalmacije, ki je pripadla Jugoslaviji, uredništvo), rekel sem mu, da smo mi ljubili bolj naš ideal kakor praktično življenje ter se zato izselili. Zapustili smo rodno zemljo, naše hiše, grobove naših očetov, da bi mogli biti v obzoru naše velike domovine.

Propaganda, ki jo delate za šolo in jezik, je nevarna, zakaj tukaj je državna meja. Mi ne moremo dovoliti, da se v ljudstvu podžigajo strasti in da se v njem podpihuje sovraštvo.

Vi se sklicujete na obljube bivšega zunanega ministra Sforze in na govore drugih šibkih parlamentarcev. Toda to je tudi daleč za nami in je pozabljeno.

Dajte mu šest mesecev ječe!

Krmilo drži danes v roki močna vlada, ki se k sreči zaveda svojih dolžnosti in jih pogumno tudi vrši.

V članku se Kemperle nadalje sklicuje na besede poslanca Besednjaka, kajti njega štiti poslanska nedotakljivost (imuniteta), njega ni mogoče prijati in kaznovati. Kem-

Zaključni govor odvetnika Stecchine.

Ko se sodniki vrnejo, izjavi predsednik, da je sodni dvor odklonil dokaz resnice in povabi odvetnika Stecchino, naj spregovori zaključne besede.

»Državni pravdnik,« — začne Stecchina — »je govoril tako splošno in megleno, da ga je težko zavriniti z logičnimi razlogi. Vrtel se je v splošnih razmotrivanjih in se ni nikoli spustil v stvar samo, ker se gotovo ni upal na to polje. Tudi jaz bom moral govoriti žal bolj na splošno, to pa radi tega, ker sodni dvor ne pripušča, da nastopim dokaz resnice.

Državni pravdnik je rekel v začetu, da je stvar, o kateri razpravljamo, zelo jasna, da o njej ni treba mnogo govoriti češ da zadostuje se vprašati, KDO in kakšen je obtoženec ter prebrati članek »Goriške Straže«.

Drž. pravdnik se je skliceval na številne obtožbe, katerim je zapadel Leopold Kemperle radi svojega časnikarskega delovanja. Zavračam odločno tako postopanje državnega pravdnika, zakaj Kemperle je bil v svojem življenju obsojen samo enkrat, in sicer na 20 lir globe. Vsi ostali procesi so ostali nedokončani, Kemperle je bil obsojen samo v prvi instanci in je vložil proti vsem obsodbam priziv, ki se pa ni rešil, ker je prišla v tem splošna amnistija. Državni pravdnik nima torej nobene pravice, se sklicevati na te procese in obtožbe.

Sošolca in prijatelja.

Državni pravdnik je rekel tudi, da je bil Leopold Kemperle zahrbtni hinavec, ko se je na koncu članka spomnil evangelija in pisal o načelih kršč. ljubezni med narodi. Proti temu podtikanju moram protestirati. Kemperle ne poznam od danes. Velik del svoje mladosti sem preživel skupno z njim, bila sva od mladih nog eden poleg drugega, zakaj bila sva deset let sošolca in študirala in dokončala skupno gimnazijo v Gorici. Leopold Kemperle je kot mlad fant stopil v deško semenišče goriškega nadškofa, kjer je bil vzgojen v katoliškem duhu. Po dovršeni srednji šoli se je mesto, da bi dovršil univerzo raje posvetil političnemu delu, postal časnikar ter stopil v vrste kršč. socialistične stranke, v kateri in za katero se bori še danes. Načela te stranke so načela krščanstva in zato ne more nihče trditi, da je prijatelj Kemperle hinavec, ako se sklicuje v članku na kr-

perle je pa zgrabil govor drja Besednjaka kot orožje proti vladi. Glejte mladega slovenskega poslanca, kako stopi v srcu Italije, v Rimu na parlamentarno tribuno in prične kakor bog Votan razbijati s kladi vrom po italijanskem zakonu. Vsi poslanci so zmedeni in se ne znajo braniti, le minister prosvete ga povabi, naj gre čez mejo, ako mu tu ni všeč.

Članek ni tako oster in strupen, kakor so bili drugi, ki jih vsi poznate. Tedaj je pisala »Goriška Straža« celo, da žvižga nad slovenskim ljudstvom krvav bič in je primerjala slovenski narod s Kristusom, ki je pribit na križu. Ta članek je milejši, toda njegova vsebina je ista in zato predlagam, naj obsodi sodni dvor Leopolda Kemperla radi hujškanja k sovraštvo med družabnimi razredi na 6 mesecev ječe in 100 lir globe.

Predlaga se dokaz resnice.

Po govoru državnega pravdnika prečita predsednik še enkrat članek »Straže«, da ugotovi točnost prevoza in ugotovi, kakšne dokaze predlaga zagovornik Stecchina, da se ustanovi resničnost trditve v članku. Dr. Stecchina zahteva namreč, naj sodni dvor dovoli dokaz resnice in zato se sodniki umaknejo na posvetovanje in se razprava prekine za par minut.

ščanska načela evangelija. Saj je to veroizpoved njegovega življenja in delovanja.

Kako naj zabijo svoj jezik?

Državni pravdnik je govoril tudi o jeziku. Kar je povedal je bil pravi slavospev na italijanski jezik, kateremu se kot Italijan brez pridržka in pomisleka priključujem. Rekel je, da bi Michelangelo in Tician ne bila ustvarila svojih velikih umotvorov, ako bi ne bila vzgojena v sladkem jeziku Danteja. Poveljeval je materin jezik, ki je podlaga vsej kulturi in omiki. Jaz vas prašam: kako moremo mi zanikati slovenskemu ljudstvu to, kar mi sami zase zahtevamo? Kako morejo pošteni ljudje zahtevati od Slovencev, ki prebivajo na tej zemlji več ko 1000 let, da pozabijo svoj jezik? Mi ne moremo pričakovati, da bi oni zatajili jezik, ki ga govore njih rodovi v tej deželi že deset stoletij. Bila bi naša moralna obsodba, ko bi mi to od njih zahtevali. Mi Italijani smo imeli velike moze, ki so širili nauk, da je treba jezik in narodnost čuvati in braniti kot velik zaklad. Slovenci se lahko nanje po pravici sklicujejo! Semena, ki so zrastle na naših tleh, so padla tudi na njihovo zemljo in pognala globoke korenine. Naši nauki so postali njihovi. To je človeško, to je naravno in mi se ne smemo čuditi ali upirati, zakaj s tem bi priznali, da je bilo vse, kar smo mi učili in delali, velika laž in le prazne marnje.

Če smeš govoriti, se smeš tudi učiti.

Toliko sem hotel povedati na splošno. Sedaj moram odgovoriti na nekatere druge trditve državnega pravdnika. On je sam priznal, da smejo Slovenci govoriti med seboj, v družinah slovensko. Toda če smejo govoriti, je jasno, da se morajo

tudi UČITI. Ker je pouk njihovega jezika v javnih šolah odpravljen in se jim zasebne ne dovoljujejo, jih morajo učiti pa starši sami. Zato je povsem pravilno, kar je rekel poslanec Besednjak, da morajo postati matere in očetje učitelji in družine šole. Ali je to protizakonito?

Ako je »Goriška Straža« to napisala, ni hujskala torej nikakor na upor proti postavam. Saj članek ne poziva staršev, naj ne pošiljajo otrok v šolo, temveč samo, naj se uče lastnega jezika doma. To pa je dovoljeno. Zato je popolnoma nerušljivo, kar je napisal državni pravdnik v tožbi, češ da je članek hujskal k uporu proti postavam. Prečital bi lahko še enkrat cel članek, a vi bi ne našli v njem nobene take besede.

Kritizirati je dovoljeno.

Rečeno je v tožbi tudi, da se ne padajo člani vlade. Na to Vam odgovorim sledeče: v vsaki deželi obstoje različne stranke in te so zelo potrebne. Vsaka ima svoje ideje in svoj program in razume se, da se morajo boriti ena proti drugi. Saj izhaja iz tega ves napredek človeštva, kakor pravi oni znani izrek, da je napredek iskra, ki se ukreše ob nasprotovanju in sunku idej. Ko se stranke borijo, se morajo seveda napadati, posebno pa stranko, ki je na vladi. Toliko bolj pa je dovoljena poštena kritika »Goriška Straža« ni naredila drugega, nego da je napisala v imenu kršč. socialne stranke kritiko politike, ki jo dela stranka, ki je na vladi. To je dovoljeno in to se ne pravi buditi sovraštva med družabnimi razredi. Tem bolj, ako pomislimo, da vlada ni noben družabni razred. Vlade prihajajo in odhajajo, samo države ostanejo.

Kje so bili nemiri?

Članek »Goriške Straže« je bil miren, bil je naravnost vzor zmernosti. Kako je mogel biti nevaren za javni red in mir? Niti državni pravdnik se ni upal trditi, da bi bil povzročil homatije med Slovenci. Ali je morda pobunil slov. prebivalstvo? Nasprotno! Članek govori ob koncu, da bo prišel gotovo čas, ko se razjarjeni evropski nacionalizem unese in zavlada med narodi pravičnost in mir. Izražena je vroča in iskrena želja po miru, za katerim mora vsako plemenito človeško srce hrepeneti. Hrepeneti po miru ne more biti zločin in zato predlagam, naj sodni dvor Leopolda Kemperle popolnoma oprosti.

Oproščen.

Po govoru drja Stecchine, ki je napravil globok vtis na vse navzoče, so se sodniki dvignili in odšli na posvetovanje. To posvetovanje je bilo razmeroma zelo kratko. Ko so se vrnili, je predsednik Molinari prebral sklep, s katerim se urednik Polde Kemperle oprošča vsake kazni, ker dejanje, radi katerega je obtožen, ne vsebuje nobenega zločina in ni kaznjivo.

Navzoči prijatelji in znanci so zagovorniku in našemu uredniku k srečnemu izidu obravnave iskreno častitali. Med živahnimi razgovori se je sodna dvorana izpraznila. Vest o oprostitvi se je bliskoma razširila in povsod vzbudila zadoščenje. Zasijalo je rahlo upanje v boljše, mirnejše čase.

DNEVNE VESTI.

Za sklad »Goriške Straže«.

Naše upanje ni bilo varano. Že takoj na prvi naš poziv se je odzvalo častno število prijateljev in prijateljic našega lista, ki so nam prišli na pomoč. Na drugem mestu priobčeni izkaz prostovoljnih prispevkov za sklad »Goriške Straže« to jasno izpričuje. S posebnim veseljem nas navdaja dejstvo, da je naš poziv našel širok odmev v vrstah našega priprostega in izmučenega ljudstva in smo ravno iz teh

krogov dobili prvo podporo. Ko se darovalcem iskreno zahvaljujemo, naj še enkrat podčrtamo in pribijemo: »Goriška Straža« je glasilo slovenskega ljudstva. Kakor bo to ljudstvo živelo na svoji zemlji še stoletja, tako mora živeti tudi njegovo glasilo.

NAROČNIKOM!

Vsem onim naročnikom, ki so plačali naročnino za naš list samo za polovico leta, smo priložili danes položnico in jih vljudno prosimo,

Socialni vestnik.

Alkoholne pijače.

Vino, pivo, mošt in žganje so opojne pijače, ker vpijanijo, ali alkoholne pijače, ker je v njih alkohol, vsled katerega so vpijanljive. Čist alkohol je tekočina brez barve kakor voda, ima oster duh, hitro izhlapeva, ne zmrzne v najhujšem mrazu, vre že pri 78.3 C° in pri žganju gori z modrikastim plamenom. Ako ga denemo na jezik, nas peče, ker sprejema vodo vase. Čist alkohol je strup, ker tudi v majhnih množinah zavžiti škoduje zdravju ali povzroča celo smrt. Človek se lahko zastrupi s 60—180 g čistega alkohola. V živčevju povzroča alkohol enake bolezenske spremembe kakor zastrupljenje s fosforom, arzenom in svinčencem. Torej mora mo uvrstiti alkohol med te strupe.

Alkohol se dela iz rastlinskih snovi, ki imajo v sebi sladkor ali škrob. Škrob v žitu ali krompirju se spremeni najprej pri ugodni toploti v sladkor, ta pa z vrenjem v alkohol in ogljikovo kislino. Vrenje povzročajo glivice kvasovke in njih izločine.

Čisti alkohol se dobi v lekarni. Sam čist alkohol se pa ne vživa, vživa se le primešan raznim opojnim pijačam. Alkohol ni redilna snov, ker niti alkohol, niti njegove razpadline niso ne potrebne ne koristne sestavine našega telesa. Z njim ne moremo nadomestovati niti beljakovin niti drugih redilnih snovi.

Vino je grozdni sok, ki je zavrel vsled glivic kvasovk ali drož in se nato sladkor. Pri vretju se je izpremenil sladkor, ki je v soku, v alkohol in ogljikovo kislino. V vinu je le 2% škroba in sladkorja in 6 do 15% alkohola. Torej nima vino v sebi skoraj nič redilnih snovi.

Pivo se dela iz ječmena. Najprej se ječmen namoči in pusti kaliti. Pri kaljenju nastane v ječmenu snov, ki ima lastnost pretvarjati škrob v sladkor in se imenuje diastaza. Ko doseže kalica gotovo dolgo, se kaljenje prekine in izkaljeni ječmen posuši. Temu novemu proizvodu pravimo slad. Slad se nato meša v 50—70 C° vroči vodi. Pri tej toploti se pretvarja ječmenov škrob s pomočjo diastaze v sladkor. Tako se dobi zelo sladka tekočina. Tej se doda še hmelj, ki daje pivu grenak okus. Nato se ta tekočina shladi ter z drožmi povre in pivo je narejeno. Pri vretju se je spremenil sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. Od 80 kg sladi ostane 40 kg tropin, ki se porabijo za krmo živini.

Pivo ima le malo redilnih snovi, okrog 90% je vode, 2—5% alkohola in samo 3—4% redilnih snovi. V enem litru boljšega piva je približno samo toliko redilnih snovi kakor v eni žemlji. Zelo drago bi plačeval redilne snovi, kdor bi se hotel hraniti s pivom in zraven bi si pokvaril želodec, ker bi vlival vanj preveč tekočine.

Žganje in druge žgane pijače se dobivajo iz zavreth tekočin potom destilacije ali prekapanja. Ker je vrelišče alkohola 78.3 C°, ga lahko s prekapanjem izločimo. Izprva so kuhali žganje le iz vina in se je dobilo le v lekarnah, kjer so ga hranili med strupi. Šele 300 let je, odkar se rabi za pijačo. K nam so zanesli žganje pred dobrimi 100 leti največ francoski vojaki. Zanj jih 100 let se je žganje zelo razširilo in se začelo nezumno vživati, ker so začeli žgati na kmetih in kuhati v tvornicah.

V žganju je 20—45%, v konjaku 45—60%, v rumu 50—70% alkohola. Redilnih snovi nima žganje prav nič. Izdeluje se iz vinskih tropin, žita, krompirja i. t. d. Najškodljivejšje je krompirjevo žganje.

Kaj je novega na deželi?

Biljana.

V nedeljo 13. t. m. na praznik sv. Antona smo imeli pri nas izredno slavje. Zjutraj ob 10. uri je bila pe-ta sv. maša pri sv. Antonu na Dobrovem. Popoldne ob 5. uri je bil blagoslov kipa presv. Srca Jezusovega. Kip je umetniško delo tirolskega izvora, 180 cm visok, z razprostrtimi rokami, kakor da bi hotel reči: Pridite k meni vsi, jaz vas blagoslovljam! Naši farni cerkvi bo v stalen okras. S posebnim poudarkom moramo zapisati vsodbudno dejstvo, da so stroške — okrog 1400 lir — prevzeli fantje, ki so ves znesek nabrali. To je gotovo zelo lep korak, ki pričča, kako je v naši mladini globoko vkoreninjen verski čut. Veselje jih je bilo tudi videti, ko so na dan blagoslovitve s ponosom pri procesiji nosili težki kip.

Tudi za okrašenje in razsvetljavo vasi ter postavitev slavolokov so si fantje pridobili mnogo zaslug. Zastala pa niso vrla dekleta, ki so okusno okrasila kip, nosila in cerkev s šopki in vencami. Posebno pozornost je vzbujal košek umetnih cvetic, ki so ga darovale domače gospe z belim trakom, ki je nosil napis: Srce Jezusovo, usmili se nas! Slavnostni sprevod se je pomikal iz Dobrovega v Biljano. Vdeležila se ga je ogromna množica vernega ljudstva iz raznih vasi naših Brd. Na čelu je korakala šolska mladina z zastavicami. Nato so sledili možje in fantje v dolgi vrsti. Za njimi je korakal močan domači pevski zbor, ki je krasno prepeval razne pesmi, med njimi znano himno: Povesod Boga! Pevcem je sledil kip, katerega je nosilo osem krepkih fantov. Nato so prišli duhovniki bližnjih fara — 6 po številu — z domačim g. župnikom na čelu. Priključila se je dolga vrsta belooblečenih deklet — kandidatij Marijine družbe s šopki in svečami. Veličastni sprevod so zaključile stotine pobožnih žen in mater. Za red so skrbeli pod vodstvom medanskega g. Milaniča domači fantje, katerim gre za njihov trud vsa čast. Bila je zares lepa in ganljiva verska manifestacija, ki bo ostala gotovo vsem v trajnem spominu. Želimo samo, da bi sveto navdušenje, ki se je ta dan pokazalo med našim briskim ljudstvom, ne zamrlo, temveč napredovalo in se še večkrat tako odkrito pokazalo pred vso javnostjo.

Popotnik.

Miren.

Pred kratkim so v tuk. občini postavili električno napeljavo in naša vas je dobila povsem drugačno lice, vse hiše prevrtane in polne drogov, z žico vse premreženo, da se človek ne spozna, kam vodi ena in druga. Za enkrat dobivamo razsvetljavo samo čez noč, ker ni naprava popolnoma dokončana in se v naglici spopolnuje, a pravijo, da še tekom meseca dobe tudi podjetja gonilno silo za pogon motorjev.

Električno napeljavo je napravila družba »S. A. C. E. I. O.« poznana pod imenom Brunner iz Stražic, ki je pred kratkim bila omenjena v Straži z ozirom na postopanje njegove ravnateljstva gosp. Griona v zadevi odškodnin za poškodbe na polju. Tudi Mirenci bi lahko zagodili v tem oziru prelepo pesem. No, pa rajši na tihem povemo, da smo na »frišnem«. Za postavljanje drogov po stebah nikake odškodnine, še vprašali niso ali se jim to dovoli; za okupacijo več m² zemljišča — prav malenkostna odškodnina mešana s sladkimi obljubami; a za po-teptanje poljskih pridelkov pa čakamo boljših časov in se za enkrat zadovoljimo z obljubami ravnatelja Griona, ki je z delom tako obremenjen, da ni v stanu ugotoviti nastale škode.

A naš kmetovalec ne živi od obljub in zato zahtevamo čim prejšnje plačilo za povzročeno škodo na polju.

Električna moč je tu in le malo jih je, ki jo dosedaj uporabljajo, dasiravno je baje njena razsvetljava za 50% cenejša od petrolejke. Razlogi so dvojni: poletni čas in pa pomanjkanje denarja. Tu ni več obljub, ta gospod Grion pravi: uporabitelj mora to, mora drugo mora tretje na vse zadnje pa se razvidi, da smeš le plačati in to zelo slano, enkrat priključitev k liniji, drugič kolavdacijsko takso, i. t. d. Kdo bo pa zmogel tako ogromne stroške, ki so zvezani z napeljavo: no kdo pa če ne oštirji, a ubogi delavec bo moral garati še dalje pri petrolejki tudi ko mine poletni čas.

Lokve.

V noči od pret. sobote na nedeljo so ulomili v lokvansko župnišče tate je ter so odnesli, potem ko so se bili najedli in napili, ravno ona dva dni nabrano maslo z raznimi rečmi in z nekaj lirami. Oblast jih zasleduje.

Sv. Gora.

Na svetogorsko kronanco v nedeljo 13. t. m. je prišla veličastna procesija s Kanalskega na Sv. Goro; vodil jo je kanalski g. dekan ob asistenci bližnjih duhovnikov. Krasno je bilo petje kanalskega cerkvenega pevskega zbora, ki je pod vodstvom g. peyovodje Kuštrina prepeval v cerkvi med sv. mašo in ofrom. Kanalski g. dekan je govoril v srce segujoči govor, ki je bil namenjen predvsem naši mladini. Od prenosa milostne podobe nismo še videli na Sv. Gori take množice. Poleg Kanala so se procesije vdeležili romarji iz Banjšic, Avč, Deskel, Ročinja in Marijinega Celja.

Planina pri Vipavi.

Naše »Prosvetno društvo« priredi na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. t. m. s prijaznim sodelovanjem 8 bratskih društev »Gorenjevipavskega okrožja« veliko veselico z zelo zanimivim sporedom: petjem, burkami, kupleti in telovadbo. Ljubitelji poštene zabave se že danes ozpozarjajo na to lepo prireditev in krasen izlet na naš prijazni planski griček. Natančnejši spored že pravočasno objavimo. Torej na veselo svidenje!!!

Lokovec nad Kanalom.

Prejeli smo in priobčujemo:

V 42. številki »Gor. Straže« z dne 4. junija čitamo dopis, na kojega bi se dalo marsikaj pripomniti, ker ne odgovarja v marsičem resnici. Vidi se, da gre dopisniku le za osebnosti. Iz omenjenega dopisa bi človek sodil, da so tukaj sami pijanci in zapravljivci, ne pa pridni in delavni ljudje, medtem ko o pijančevanju in zapravljanju kot ga dopisnik omenja niti ni govora, z izjemo redkih slučajev, kar pa se dogodi marsikje. Smo odločno proti zapravljanju in pijančevanju, še bolj pa proti posledicam, ki nastajajo iz tega, toda če si kdo v nedeljo ali po trudopolnem delu med tednom privoščiči četrta vina, še ne more biti govora o pijančevanju. Kdor pa je pijanec, se spreobrne ko se v jamo zvrne! Glede vojne odškodnine, pravi dopisnik, da ni bilo nobenemu treba denarja vračati bankam. Seveda! Še nazaj naj bi bili vračali rezeži, saj so bile po večini dosti majhne cenitve. Kako naj ne bi krili konkordati predujmov, saj so mnogi prejeli manj vojne odškodnine, kot pa so potrošili za popravilo poslopij. Če pa vidi dopisnik v eni ali drugi stvari kakšno izjemo, mu ni radi tega treba tlačiti vseh občinarjev v en koš. Zato svetujemo g. dopisniku, da drugič bolj pravilno in kot je v resnici sporoča v javnost, ker take vrste dopisi ne koristijo ne občini ne njemu samemu. Več občinarjev.

Kanal.

V nedeljo 20. t. m. bo v Kanalu velika jubilejna slovesnost na čast sv. Alojziju. Slovesnosti se vdeležijo vse sosednje vasi. Popoldansko slovesnost bo vodil prevzvišeni knezonadškof.

Lom Kanalski.

V nedeljo dne 20. junija ob 3½ pop. bo priredila tuk. šolska mladina veselico z bogatim sporedom. Igrali bodo igro v štirih dejanjih: Zgodba sirote Anice. Ljubitelji malčkov: pridite!

Drežnica.

Praznik presv. Srca smo prav slovesno praznovali. Romarjev je prišlo od blizu in daleč mnogo. Sv. mašo je ob asistenci duhovnikov daroval č. g. Terčelj iz Gorice. Procesija se je ravno v lepem redu razvila okoli vasi, ko nas je dež prisilil, da smo morali pohiteti naprej v cerkev. Najsvetejše je bilo ves dan izpostavljeno in verniki so se v obilnem številu vdeleževali molitve. Popoldne je tajnik »Prosv. zveze« imel predavanje v društveni sobi, katerega so se vdeležili po večini vsi člani našega društva.

Zahvaljujemo se g. predavatelju in želimo, da bi nas po možnosti večkrat obiskal.

Dornberg.

Šolska mladina v Dornbergu priredi v nedeljo 20. t. m. ob 4. uri popoldne v dvorani »Hranilnice in sojilnice« šolsko veselico z bogatim sporedom, h kateri vljudno vabi vse prijatelje šolske mladine učiteljstvo in šol. mladina.

Vrsno.

(Društvena prireditev.) — »Lastna hvala — cena mala«, pravi pregovor, kar je tudi res. Saj se ne bomo hvalili, kako nam je dobro izpadla na binkoštni pondeljek prireditev — saj to bi vendar ne bilo lepo. Ker slišimo od raznih krajev in tudi od razumnih kritikov, da nam priznavajo to pohvalo, moramo tudi mi priznati in izreči vso čast društvu. Zraven pa radi priznamo, da ne gre vsa za sluga samo društvu, ampak da so nam razne osebe veliko pripomogle k temu, da vživa društvo to pohvalo radi svoje prireditve. — Prosvetno društvo na Vrsnem se tem potom najtopleje zahvaljuje domačemu g. kuratu, kateri je igralce učil in sploh celo igro režiral.

Koliko je on pripomogel društvu pri napravi odra, koliko šele z nasveti v raznih drugih rečeh, tega sploh ni mogoče povedati v par besedah. Zato pa mu kličemo, naj mu ljubi Bog vse to stotero poplača in naj ga ohrani še mnogo let zdravega in korajžnega med nami! — Priporočamo se mu tudi za naprej, ker z njegovo pomočjo si upa društvo še marsikaj napraviti in se pokazati javnosti.

Ravnatoko se društvo prav lepo zahvaljuje pevovodju iz Drežnice g. Rakuščeku, kateri je hodil počevat pevski zbor. — Čuditi se moramo njegovi požrtvovalnosti, ako pomislimo, koliko noči je zubil v ta namen, kakšna pot je iz Drežnice na Vrsno in še posebno v tako slabem vremenu in nazadnje še bolezen v družini. Zadnji teden je obolev in nam odpovedal sodelovanje pri igri. — Da ni vse kar zaspalo, se mora društvo zahvaliti g. pevovodju iz Kobarida, g. Uršiču, kateri ga je na dan igre nadomestoval.

Tako vidimo tedaj, koliko so nam razne osebe pripomogle, da je društvo svojo pomladansko veselico tako dobro igralo. — »Vsakemu svoje«, pravi pa spet pregovor, kar radi priznamo. Izreči moramo namreč vsem članom, posebno pa še igralcem in pevcem najprej pohvalo, potem zahvalo in jim kličemo: »Le tako korajžno naprej!«

Društvenik.

Kal nad Kanalom.

Dne 6. t. m. je umrla v 84. letu svoje starosti Lucija Bratuž, roj. Štrukelj iz dobroznane in gostoljubne gostilne »Na občini«. Pokojnica je bila dobra krščanska mati 15 otrokom. Bila je sestra pok. g. Mihaela Štrukelja, bivšega vikarja v Čezsoči. Kako je bila pokojnica priljubljena, je pričala velika vdeležba pri njenemu pogrebu. Vrli cerkveni pevski zbor je zapel pod vodstvom neumornega Franca Šuligoja pokojnici v slovo dve žalostinki in sicer »Vigred se povrne« in »Nad zvezdami«. — Počivaj v miru, blaga Lucija, in vživaj plačilo pri dobremu Bogu, katerega si iskreno ljubila celo svoje življenje!

Pri nas smo ustanovili mlek. za drugo. Dal Bog, da bi dobro uspevala v procvit našega gospodarskega življenja in v izboljšanje naših težkih gmotnih razmer. Za predsednika načelstva je bil izvoljen g. Štefan Bratuž.

Bovec.

Šolsko vodstvo obrtno-nadaljevalne šole v Bovcu si šteje v svojo prijetno dolžnost izreči tem potom »Okrajni posojilnici v Bovcu« in »Hranilnici in posojilnici v Bovcu« svojo najpriskrnejšo zahvalo za velikodušni dar in sicer prvi za znesek L. 250.— in drugi za L. 100 kot nagrado najpridnejšim učencem-vajencem te šole.

Štjaški vrhovi.

Jasen jutranji nedeljski dan me je vzdrnil, da sem se dvignil na te vrhove, o katerih se zadnja leta toliko govori po Vipavski dolini. Zanimalo me je enkrat videti ono skrivnostno, pa nevarno pot, ki peče iz Vrabč proti Štjaku. Družbo mi je delal iz Vrabč starikast, a prijazen mož. Pripovedoval mi je v začetku, da so zadnji čas zopet neznanj tatovi obiskali trgovino župana na Vrabčah in trafiko Škapin, a brezuspešno. Pred tednom, da so pa kradli v Kazljah, Avberju in pri Hribih. Slednjemu so odnesli hl vina in nekaj vinske posode. Tako, pravi, človek ni prav nič več varren. Vedno imamo še nekaj takih ljudi, ki bi radi brez dela živeli. Žalostno je to, da so radi tega vsi naši »Vrbovci« umazani Oko postave zlikovcev še ne more izslediti. Mož mi je med potjo pokazal kraje, kjer so se zadnja leta izvršili razni napadi. Ze se sliši mogočen glas štjaškega zvona, kateri vabi svoje duhovljane k nedeljski službi božji. Bila je ravno nedelja v osmini presv. Rešnjega Telesa in imela se je vršiti tudi procesija v vasi. Vas polna zelenja in pomladanskega cvetja je kazala vse drugo lice kot po navadi. Lepo okrašena cerkev in krasno petje je dvignilo moj duh k Vsemogočnemu. Prišel sem misliti: jeli res, da je na teh »Vrh« ljudstvo tako hudobno? Da ni res, mi ni potrjala samo vsa okolica, ampak tudi veličastna in dostojna procesija, kakoršne se ne vidi povsod. Med 12 apostoli je bil tudi Jud — izdajalec —, tako je tudi na teh »Vrh«: kak izmeček človeštva, radi katerega pa ne smemo posplošiti naše sodbe. Vrnil sem se nazaj v dolino in prav nič mi ni bilo žal za izgubljeni dan. Človek vedno kaj novega sliši in vidi.

Vipavski popotnik. Dol = Kal.

Pri nas bi se dalo živinorejo še močno pomnožiti, namreč z gnojenjem travnikov. Radi tega naj se napravijo pri nas do sedaj skoraj neznani gnojniki z gnojničnimi jamami. Ker ne bi bilo dovolj domačega gnoja, se izplačajo tudi umetna gnojila. Pojasnilo in navodila o vporabi umetnih gnojil, kakor tudi vsa druga navodila tiče se vseh panog kmetijstva dobite v »Gospodarskem listu«, katerega toplo priporočam vsem kmetovalcem. Da postavimo živinorejo na trdne noge, moramo še na nekaj resno mi-

sliti namreč na zavarovalnico goveje živine radi številnih nesreč pri živini. Potrebo iste bridko občutimo. Še ne rešeno vprašanje je pri nas vojna odškodnina. Posebno prizadeti so oni, kateri so oddali dela raznim firmam. Kljub vsem neprilikom ne smemo obupati. Spremeniti bo pa treba stari način kmetovanja ter se bolj zanimati za strokovno izobrazbo, ker le tedaj bomo znali dobiti izhoda iz še tako žalostnega gospodarskega položaja. Kmetovalec.

Pliskovica.

Tuk. »Prosvetno društvo« priredi s sodelovanjem bratskega društva iz Kobjeglave v nedeljo 20. t. m. ob 3½ pop. na dvorišču g. A. Šuca svojo drugo javno veselico s prav bogatim in lepim sporedom. Vprizori se Štokova burka »Trije ptički«, deklamacije, kupleti in petje. Med odmori svira tamburaški zbor iz Komna. — Okoličani in vsi prijatelji poštene zabave pohitite ta dan v Pliskovico, da se navzijete domače zabave in pošteno nasmejete ter tako podprete mlado društvo v njegovih stremljenjih. V slučaju slabega vremena se bo vršila veselica naslednje nedelje 27. t. m. — Pridite v obilnem številu, ne bo Vam žal. Odbor.

Klavže pri Podmelcu.

Mala je naša vasica komaj 18 hiš šteje s postajnimi poslopij vred. A vsled industrije je pa na daleč znana.

Pred letom bila je tukaj tovarna za izdelovanje lesnih izdelkov. Pred nekaj časom je prišla v druge roke in se bo najbrž izpremenila v tovarno manufakturnega blaga. Več je tudi drugih obrtnikov in lesnih trgovcev, kateri prevažajo in oddajajo drva in drugi les čez most v Klavžah. Žali Bog, da se tudi pri nas preveč v škodo izsekava, da se je bati, da postane tukaj drugi Kras.

Tujci radi prihajajo in ogledujejo romantični slap reke Bače, a zraven tega se pa tudi zelo čudijo, ko vidijo most čez reko Bačo tik tovarne v takem stanju, da človeka groza obide, ko pogleda v globoki prepad. Most je na eni strani brez vsake ograje in le čuditi se je, da se ni doslej še nobena nesreča pripetila vsled tolikega prometa čežen z voznjo in pešci.

Večkrat smo se že obrnili do županstva v Tolminu, da potrebno ukrene, a vse je bilo bob v stenu. Kdo bo torej nosil odgovornost, ako se bo neki dan dogodila grozna nesreča na istem mestu.

Ravno v takem položaju imamo tudi občinsko pot iz Klavž v Podmelec. Ze dve leti in pol je od kar je povodenj po vojski odnesla kos ceste, da ta ni več uporabna ne za peš hojo in tudi ne za vožnjo. Sedaj pa moramo hoditi po svetu, ki je zasebna last posestnikov iz Podmelca, tem pa se to za enkrat zdi že odveč in nam žugajo, da bodo pot zaprli. Mi bomo morali, če bomo hoteli priti k farni cerkvi, na poštni urad, ali na postajo vzeti aeroplan.

Tudi za to pot, kakor se sliši, se je večkrat prosilo in opominjalo županstvo v Tolminu, da naj potrebno ukrene, da bomo imeli zvezo s svetom v skrbeh kedaj nam dostični posestniki pot po njih svetu zaprejo. A tudi zato nas niso slišali.

Kaj toraj misli in dela naše županstvo, da pri tolikih opominih in na tako zelo nevarnih krajih ne ukrene ničesar? Podmelska občina je za Tolminom največji davkoplačevalec, a za popravila smo najzadnji. Ako ima županstvo za druge stvari denar, ki ne kličejo tako po popravilu, bi moralo imeti tudi za nas. Ker se torej županstvo pri vsem tem nič ne zgane in lepo molči, smo prisiljeni to povedati javnosti in višjim oblastvom, da bo isto vedelo kajšne razmere, da pri nas.

Prizadeti občinarji.

Pozdrav fantov = vojakov.

Iz Brešije.

Slovenski fantje, ki služijo pri 77. pešpolku v Brešiji pošiljajo iskrene pozdrave staršem, bratom, sestram, znancom, prijateljem, fantom in dekletom in posebno »Goriški Straži«, ki nam prinaša novice iz domačih krajev.

Gulič Anton = Kobdilj:Štanjel, Makovec Josip = Dutovlje, Serezin Miroslav = Gorenje pri Divači, Čok Karlo = Lovijer, Čehovin Bogomil = Gor. Branica. Čehovin Jožef = Gabrije na Vipavskem, Fajt Ivan = Renče. Kavčič Franc = Jeličivrh, Pirc Štefan = Črničak. Pegan Alojz = Pločce pri Ajdovščini. Urak Franc = Čepovan. Sbdogar Leopold = Postenje pri Il. Bistrici. Zadel Alojz = Juršče. Trampuž Anton: Mavhinje, Stanič Alojz = Guljevice. Rožman

Ivan = Nadanje selo pri Sv. Petru na Krasu. Gregorčič Albert = Prvačina. Starc Karlo = Sežirje pri Divači. Novak Karl = Vreme, Sivec Rudolf = Skopo. Lujn Ernest = Gabbrovica. Vrabec Just = Pliskovica. Vrabec Jožef = Pliskovica. Čehovin Jožef Gorz. Branica. Kumar Viktor = Lokovec. Tomažič Anton = Juršče. Poljanec Viktor = Idrija. Peternel Ludovik = Idrija. Wuzetič Abrahmič = Bilje. Sedej Ivan = Cerčno.

»Goriška Straža«
v vsako hišo!

GOSPODARSTVO.

Izlet kmet. nad. šole Bilje-Gradišče.

V nedeljo dne 30. maja je priredilo vodstvo kmet. nad. šole Bilje-Gradišče strokovno-kmetijski izlet po Furlaniji.

Poučnega izleta sta se udeležila tudi znana strokovnjaka dr. D. Tonnizzo, ravnatelj kmet. urada v Gorici in dr. Vallig, vodja sadjarsko-vinarskega odseka na istem uradu. Pod vodstvom voditelja omenjenih šol g. Josipa Koglota je plavala dolga vrsta posestnikov-kolesar po lepi cesti ob Soči v Fogliano, kamor je bil polet v glavnem namenjen. Resnično prijazno nas je sprejel vitez dr. Gino Cosolo ter nam razkazoval moderne naprave umnega gospodarstva. Marsikaterega so zanimali novi breskovi nasadi s pritično vzgojo, kakor tudi murvovi, pri katerih nam je g. dr. Vallig pojasnil potankosti njih obdelovanja in koristonosnosti. Zdi se skoro neverjetno, da se vidi v hruščatem svetu kraj Soče lepo zraščeno pšenico, kakor se je v naši mnogo bolj ši zemlji ne opaža. Vzrok tiči v pravem obdelovanju. V hlevih smo videli lepo, rejeno živino furlanske pasme; vsekakor se je vsakdo lahko prepričal, da v zdravih, pravilno napravljenih hlevih in snagi živina porabi manj krme, a ostane krepka in zdrava. Hlevi so lepo pobeljeni, zračni, a vendar nekoliko prezizki; na pragu je vedno natrošeno apno, kot razkuževalno sredstvo proti nalezljivim boleznim. Zanimiva je naprava »silos«, katere pri nas še ne poznamo, za vzdrževanje krme, t. j. redilnih snovi, ki je velikega pomena za tvorbo organskih in neorganskih snovi pri živini. Konečno smo si ogledali posestvo g. drja Cosola v Šempetru ob Soči, kjer je videti uspehe presajene pšenice.

Popoldne smo se vrnili ob redipuljskem pokopališču čez Fogliano, Gradišče, Gorico v Bilje, kjer smo se razšli z nado, da nas požrtvovalni g. učitelj Koglota še kam popelje, kjer bomo imeli priliko si ogledati zopet kako ustanovo na gospodarskem polju.

Soudeleženc.

Prešičereja.

(Konec.)

Mali in slabotni pujski, ki se pri svinji ne razvijajo ter dobro ne uspevajo pri seskih, naj se raje odstranijo od matere ter umetno krmijo. Ravno tako naj se umetno krmijo pujski, če svinja nima mleka ali pa če pogine. Taki pujski naj se krmijo kakor sledi: Na 1 liter svežega kravjega mleka, katerega se je prekuhalo, se dene na ¼ litra prekuhanega kropa (vođe) par zrn kuhinjske soli, po eno žlico mlečnega sladkorja in dve sveži jajci; ta mešanica se dobro zmeša ter mlačna daje mladim prešičkom-pujskom po 5—6 na dan. Po taki krmi hitro

mlekom se pujska lahko zredi, toda ne razvija se tako kakor po zgoraj navedenem načinu.

Bolezni in ozdravljenje.

10 pravil, katerih se je vedno držati.

1. Ozdravljate samo one bolezni, katere poznate.

2. Ako bolezni ne poznate, ne lotite se zdravljenja; v tem slučaju je najboljšo poklicati živinozdravnika, kateri bode storil kar bo v njegovi moči.

3. Čakati je treba, da zdravilo pokaže svojo moč; zelo napačno je zdravila hitro jedno za drugim menjavati.

4. Ako se začne po enem zdravilu bolezen manjšati, ostanite tudi nadalje pri tem zdravilu.

5. Nikdar ne izpreminjajte zdravil, ako vas posebni razlogi k temu ne silijo.

6. Najprej izvolite ono zdravilo, katero vam je že pomagalo in ki nima za telo slabih posledic.

7. Zdravite kolikor mogoče hitro in ceno.

8. Primešanje različnih zdravil mora jedno drugo podpirati, ne pa podirati.

9. Ne zdravi kužnih bolezni.

10. Nikoli ne smeš pri zdravljenju pozabiti na postrežbo in snago. Bolna živina mora imeti počitek, lahko, prebavno krmo, dobro in primerno pijačo. Hlev ne sme biti prevroč, pa tudi ne premrzel. Bolno živino moramo na vsaki način varovati prehlajenja. Vedno morate skrbeti za čist, zvež zrak v hlevih. Ako je potreba, se mora presico pokriti.

Znamenja bolezni.

Na splošno se pri vsaki bolezni opazi, da žival postane bolj žalostna, ne mara jesti dlaka strči, ter se opazi da ima vročnico ali mrlico.

Prva skrb naj bo, da preiščemo vzrok bolezni in pri tem moramo paziti v prvi vrsti kako gre blato od prašičev ali je trdo ali mehko; paziti je tudi treba, da ni zaprtje scalnice. Najprej je treba ob vsaki bolezni, da se zmanjša jed, treba je dajati po malem in bolj redko in ne sme se pozabiti, da ima vedno čisto svežo vodo na razpolago. — Ako se vidi, da je blato trdo in da gre težko od prašiča naj se da 40 do 80 gramov grenke ali glauberjeve soli zmešane z moko in vodo. Ako noče piti je treba zmočiti jezik in gobec potem prične žival sama piti. Brejim presicam pa se ne sme dajati grenke soli ampak najbolje je laneno seme ali laneno olje, semena se da starejšim 40 dkg mlajšim 20 dkg, kajti po grenki soli je nevarno, da povržejo. Pri zaprtju vode pa je najboljša preslica ali hvošč kakor tudi karlsbadova sol. — Ako se pa vidi, da ne pomagajo zdravila in da ne gre blato od prašičev se v tem slučaju treba, da se napravi mlačna voda, zmešana z žajfenco (milnico) da se ji brizga v zadnje črevo.

Ako še to ne pomaga je treba, da se roka namaže z oljem in potem segne v ritnik ter se strebi blato. To pomaga, ako se je preveč zapeklo v živali.

Prešičja rdečica.

Ta bolezen se prikaže navadno hipoma po vročih mesecih, posebno v juniju ali juliju in avgustu. Ko prešič oboli se ne zmeni več za to, kar se godi krog njega. Ker je koža bolj nežna in manj porasla kakor spodaj na trebuhu in na prsih in na vratu, na notranji strani, prednjih in zadnjih nogah, na rilcu in na ušesih se med boleznijo pokažejo lise, ki postanejo rdeče, vijoličaste ali rjavave. Rdečica je večkrat tako hitra, da prešiči, ki so bili zvečer še zdravi drugo jutro že poginejo. Včasih traja bolezen le nekaj ur, včasih pa tudi 5—6 dni. Bolezen se prenaša; zlasti na ta način če prešiči žro blato, meso, kri in druge dele za rdečico bolnih pujskov.

Imej svinjak snažen, pšleti hladen, da so prešiči snažni in da imajo dosti dobre čiste pitne vode. Poleti naj se tudi kopljejo ali vsaj polivajo z mrzlo vodo. Svinjak, v katerem je prešič poginil za rdečico, je treba osnažiti, ves gnoj se mora izkudati in globoko zakopati daleč od hleva. V svinjaku se morajo stene, vrata, korito, tla in vsa lesena oprava oprati z vročim lugom in odrgniti z ostro metlo ali trdo krtačo. Ko se svinjak osuši, pobeli tla, stene, strop in korito z apnom, v katerega vlij nekoliko kreolina in tako je hlev pravilno desinficiran (t. j. razkužen). Najvejši čas se kaj s pridom cepijo prešiči proti rdečici. Najpripravnejši čas za cepljenje prešičev je spomladi, dokler so še živali zdrave. Sicer se cepijo lahko tudi, ko obolijo, a nevarnost je tedaj večja. Prav bi bilo, če bi se tudi na kmetih vpeljalo cepljenje a je nekoliko predrago.

Listnica Kmeto-delavske zveze in političnega društva »Edinosti« v Gorici.

1. *Batagelj Ivan, Kamnje:* Vaš rekurz je bil vložen na Corte dei Conti in posredovali smo, da bi bil čim prej rešen. Delo gre počasi naprej, ker leži pri Corte dei Conti 22.000 podobnih rekurzov.

2. *Žnidaršič Andrej, Anhovo 10.:* Vam je bila priznana pokojnina na najprej z odlokom od 16. 8. 1924 letnih lir 1300 od 1. 10. 1921 dalje do 30. 6. 1923 in letnih lir 796 od 1. 7. 1923 do 30. 9. 1925.

Pozneje je bila Vaša pokojnina spremenjena z odlokom od 14. 1. 1926 in Vam je bila priznana pokojnina letnih lir 1026 od 1. 10. 1925 dalje do 30. 9. 1927. Plačilni nalog je bil tudi že odposlan na kr. zakladno nadzorništvo v Vidmu. Če ne prejimate še denarja, bo treba posredovati pri zakladnem nadzorništvu v Vidmu, da Vam nakazano pokojnino izplača.

3. *Bratina Anton, Skrilje 83:* Ob priliki zglasite se v tajništvu zaradi Vaše pokojninske zadeve.

4. *Plesničar Al., Voglarji-Trnovo 43:* Vam je bila priznana pokojnina z odlokom dne 9. 2. 1926. letnih lir 1356 od 23. 7. 1922 do 30. 6. 1923 in letnih lir 1442 od 1. 7. 1923 dalje.

5. *Lampe Ivan, Podkraj 7:* Vaša pokojninska prošnja ni bila do danes še rešena, ker manjkajo še nekateri dokumenti, katere je pokojninska komisija zahtevala od županstva. Podrezajte pri županstvu, da odpošlje čim prej zahtevane dokumente.

6. *Bajc Franc, Gorica, Ascoli 31:* Vaša prošnja bo ugodno rešena. Posredovali smo, da bi bila čim prej rešena.

7. *Ogrič Ivan, Vipavsko 36:* Računski urad ministristva za narodno gospodarstvo je izdal na zakladno nadzorništvo v Vidmu plačilni nalog že 16. 8. 1925. Če niste do danes še prejeli denarja, bo treba izplači-

lo zahtevati pri zakladnem nadzorništvu v Vidmu. Sporočite nam, če niste prejeli še denarja.

8. *Glogenscheg Jakob, Gorica:* Zglasite se ob priliki v tajništvu, da Vam sporočimo, kako je z Vašo zadevo.

9. *Mikuž Anton, Gorica:* Vaša zadeva bo v kratkem rešena in v kratkem dobite odgovor.

10. *Škorjanc Josip, Vipolže:* Ob priliki zglasite se v tajništvu, da Vam sporočimo, kako je z Vašo zadevo.

11. *Škerobot Rozalja, Ozeljan:* Ob priliki zglasite se v tajništvu. Potrebujemo nekatera pojasnila in dokumente; tega ne moremo opraviti pisмено.

12. *Vogrič Jakob, Godovič 29:* Vaše pokojninske prošnje ni v Rimu. Če imate opravilo v Gorici, zglasite se v tajništvu. Če pa nimate opravila, sporočite nam; na to Vam bomo pisali, kaj morate ukreniti.

Tajništvo.

Darovi za sklad »Goriške Straže«:

Gg.: Vincencija Šček, Gorica 10 L; N. N. iz Gorice 5 L; Nežka Grbec, Gorica 5 L; N. N. iz Mirna 10 L; Bregantič Andrej iz Števerjana 5 L. Pervajne Gašper iz Idrije pri Bači, št. 53, 8 L. N. N., Slap 1 L 50, Rejec Leopold, Čepovan 2 L, Manfreda Ivan, Kozmerice 1 L, Murovec Peter, Čepovan 2 L, Volk Jože, Erzelj 1 L, Kumar Anton, Slap, 2 liri, Vodopivec Andrej, Vogrsko, 50 cent., Neimenovana, Prvačina 5 lir.

Darovi.

Za Slovensko sirotišče: Med svati p. n. Urbančič = Ostan v Kobaridu nabrala najboljša pevka 100 L.

Na svatbi p. n. Benedikta Winklerja z g. Stanko Živic nabrali dne 19. maja t. l. 63 L. Srčna hvala! Nove voporočencem: Na mnoga leta!

Trgovska obrtna zadruga v Trstu 100 L.

Srčna hvala!

ZAHVALA

Povodom težke izgube blagega moža in gospodarja

IVANA KLEMENČIČA,

se prav iskreno zahvaljujem vsem, ki so mi bili v pomoč in uteho ob bridki uri, zlasti pa vsem onim, ki so pokojniku izkazali zadnjo čast in ga spremili na kraj počitka. Bog poplačaj!

Na Pečinah, 10. junija 1926.

Ana Klemenčič.

VABILO

k rednemu občnemu zboru »Ljudske posojilnice v Cerknem«, kateri se bo vršil v nedeljo 20. t. m. točno ob pol 3 uri popoldan v zadrugi pisarni. (Gospodarski dom.)

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrditev račun. sklepa za upravno leto 1925.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti. Odbor.

VABILO

k izrednemu občnemu zboru Kmetijskega društva v Vipavi, ki se bo vršil v nedeljo dne 27. junija 1926 ob 5. uri pop. v dvoranci.

Dnevni red: 1. Volitev novega načelstva. 2. Volitev nadzorstva. 3. Slučajnosti. Načelstvo.

PRISTNO ŽGANJE

na drobno in debelo, konjak, rum, špirit, grenčice, vse najboljše vrste, kis iz čistega vina, se dobi v Via Ascoli 31 (na vogalu trga De Amicis, prej Korenj).

LJUDSKA POSOJILNICA v Prvačini

vabi svoje člane na redni občni zbor, ki se bo vršil dne 27. junija ob 3. uri popoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1925.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

Ako ob določenem času občni zbor ni sklepčen, se bo vršil 1/2 ure pozneje drugi občni zbor ne glede na število navzočih članov. Odbor.

VABILO

k izrednemu občnemu zboru Ljudske posojilnice v Vipavi, ki se bo vršil v nedeljo dne 27. junija 1926 ob 2 1/2 uri, v slučaju nesklepčnosti ob 3. uri pop. v dvoranci Kmetijskega društva.

Dnevni red:

1. Volitev novega načelstva.
2. Volitev nadzorstva.
3. Slučajnosti. Načelstvo.

Iščem eno stavbno vojno odškodnino konkordirano s predvojno vrednostjo 4—6000 lir za prenos. Josip Fon, Via Seminario.

Psa varha ovčje pasme iščemo. Ne sme biti nad 4 mesece star. Sporočiti na Katoliško tiskarno v Gorici, R. Piazzutta 18.

Proda se posestvo iz proste roke, obtoječe iz 200 oralov zemljišča, med temi nad polovico odraščene gozda, s hišo in gospodarskimi poslopji, vse v dobrem stanju. Cena zmerna. Janez Likar, Mrzli log štev. 8, občina Črni vrh nad Idrijo.

SANTE BUSOLINI

Uprava: Via Caprin 5
Telefon št. 314.

Naznanjam slav. občinstvu, da smo obnovili prve dni junija stare in priznane apnenice v Solkanu. Istotam se nahajajo tudi kamnolomi. Apno je prvovrstno in boljše od drugih ter vsak čas na razpolago. — Cene zelo ugodne.

TROPINOVEC,

pristni, dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuhi« v Dornbergu

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regencharj & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.
Blago solidno! Cene zmerne!

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon številka 50

Brzjavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica

Centrala LJUBLJANA

Rezerve

Din. 50,000,000

Din. 10,000,000

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst. — Agencije: Logatec.

Vloge na knjižice po 4%.

Vloge v tekočem računu lir ali dinarjev, (najugodnejše obrestne mere).

Nakup valut, čekov, deviz in obligacij vojne odškodnine (bonov) po najugodnejših cenah.

Nakazila v tu- in inozemstvo.

Borzni in ostali bančni posli.

FOTOGRAF

ŠTEFAN KLEINDIENST

Obveščam svoje klijente in vse druge stranke, da sem se preseelil iz Solkana v Gorico na Travniki (Piazza Vittoria) št. 16. — Se topla priporočam vsem strankam. — Izdelujem slike vseh vrst, tudi povečane. — Slike za potne liste izdelam tekom ene ure. — Delo točno in po najnižjih cenah.

Lloyd Sabaud.

Prihodnje vožnje:

v Severno Ameriko:

»Conte Biancamano« 6. 7. 1926.

»Conte Rosso« 30. 7. 1926.

Iz Genove v Njujork v 9. dneh;

v Južno Ameriko:

»Conte Verde« 26. 6. 1926.

»Principessa Maria« 29. 7. 1926.

»Tommaso di Savoia« 13. 8. 1926.

Iz Genove v Buenos Ayres v 13 1/2 oziroma v 19 dneh.

v Avstralijo:

»Re d'Italia« 17. 8. 1926.

Informacije daje in sprejema prednaročila na vozne listke zastopnik

F. Rosich, Gorica.
Via Contavalle št. 4.

Naš brivec

ANTON PUCELJ.

ki je imel že pred vojno delavnico v Gorici na Travniku, je

na novo otvoril

na Travniku tik škofije

BRIVNICO

ter se priporoča vsem rojakom.

Zdravnik za zobe in usta

Dr. LOJZ KRAIGHER

sprejema vse dni v tednu v Gorici, na Travniku št. 20 ob sobotah in nedeljah pa tudi v Ajdovščini štev. 146 nasproti Ljudskemu vrtu.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE

ROBERT BERKA

Gorica, sedaj Corso Verdi 36.

Lastnik se je specializiral na Dunaju, bil več let asistent zobozdravnika dr. ja Pikla. Laboratorij otvoren že leta 1918. — Sprejema do 9. do 12. in od 2. 6., ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. —